

BÄFVERNYTT

Medlemsblad för Härnösands Släktforskare

N:r 20 December 1999

INNEHÅLL

Sidan 2

Styrelsens sammansättning.

Sidan 3

Ordförande har ordet.

Sidan 4

Landsarkivets öppet-hållande.

Kommande medlemsmöten.

Sidan 5

Landsarkiven 100 år.

Sidan 6

Försäljning av tidskrifter
Diverse inf. m.m.

Sidan 7

“Bot och botare i Jämtland & Härjedalen”.

Sidan 8

Bok & Internettips.

Sidan 9

Bokrecensionen.
“Att skatta eller inte skatta, det är frågan”.

Sidan 10

Ångermanlands domböcker utgives från trycket.

Medlemsmötet 6 okt.

“Släktforskning utomlands”.

Sidan 11

Ordskatten från A till Ö.
Släktforska i Arninge.

Sidan 12 - 17

Sven Vallmark historik

Sidan 18

Antavla Sven Vallmark.

Sidan 19

Föreningstidningar.

Boktips i sista minuten.

Sidan 20

Fäderna, dikt av Erik Axel Karlfeldt.

*God Jul och
Gott Nytt År*

1899 - Landsarkiven 100 år - 1999

Landsarkivet i Härnösand

Landsarkivens distriktsindelning går i de flesta fall tillbaka till historiskt identifierade regioner. Detta gäller även Landsarkivets i Härnösand distrikt, vars största del omfattas av den historiska regionen Stora Hälsingland, det område där hälsingelagen gällde.

Landsarkivens olikheter sinsemellan har sin grund i distriktens olika utformning. Landsarkivdistriktets omfattning, ca 1200 km landsvägen från Dalälven i söder till Karesuando i norr, bestämmer i mycket arbetssätt och verksamhetsinriktning. De långa landgränserna mot Norge och Finland samt det gemensamma havsområdet mot Finland sätter sina tydliga spår både i källmaterialet och i incitamenten till samarbete över gränserna.

Landsarkivdistriktet omfattar 47,2 % av Sveriges yta och en befolkning på något över 1 miljon. Sedan mitten på nittonhundratalet har Norrlands andel av befolkningen i riket sjunkit från ca 18 % till 13 %. Den stora ytan medför att arkiv från areella verksamheter är av stor omfattning och betydelse, t.ex. arkiv från Domänverkets regionala och lokala organisation, från vägförvaltningar och kyrkobokföringshandlingar t.o.m. 1991-06-30 från församlingarna till landsarkiv. Sedan några år är detta mycket frekventa material levererat i sin helhet, vilket bl.a. medfört, att ärendemängden har ökat från ca 2500 ärenden per år till ca 7500 / år.

Källmaterialet i Landsarkivet präglas av de skilda naturgeografiska och kulturella förhållandena i distriktets olika delar. Gävleborgs län är ett övergångsområde mellan Svealand och Norrland och arkivbeståndet i Landsarkivet avspeglar att området i många avseende är en del av Bergslagen. Flottningsverksamheten och träindustrin sätter mycket sin prägel på arkivinformatjonen från Mellannorrland.

Norrland är sedan gammalt ett mångkulturellt område. Det samiska samhället och den samiska kulturen ger talrika spår i Landsarkivets bestånd, t.ex. i arkiven från nomadskoleväsendet och lappfogdarna men självklart också i kyrkoarkiv, domstolsarkiv och länsstyrelsearkiv från Västerbotten och Norrbotten. Tornedalen och källmaterialet från området, präglas av den mycket stora finsktalande befolkningsgruppen.

Landsarkivets bestånd omfattar ca 45 000 hyllmeter. I tiden sträcker det sig från 1374 till 1900-talet och speglar därmed norrländsk historia under mer än 600 år. Härtill kommer stora bestånd av mikrofilm och ADB-material, men även bestånd av foton, spelfilm och ljudband. Landsarkivets kartor och ritningar spelar en allt viktigare roll för forskningen.

Landsarkivets lokalisering i Arkivlänet Västernorrland innebär, att institutionen befinner sig i ett område med en sjudande utveckling på arkivområdet, med siktet inställt på en allt bredare användning av digital teknik för spridning av arkivinformatjonen. Landsarkivet kan som institution glädja sig åt ett starkt stöd från det omgivande samhället och dess organ. Ett exempel på detta är att regionen i sitt förslag till tillväxtavtal fört fram en utbyggnad av Landsarkivet som en prioriterad fråga.

Carl-Edvard Edvardsson
Landsarkivarie

Styrelsen 1999

Ordförande Roland Ek	Finsvik 2327	0611-660 81
V.Ordf. Thord Bylund	Granudden 2	0611-203 16
Sekr. Lars Drejare	Seminariegatan 9 B	0611-231 77
Kassör Agneta Olofsson	Kastellgatan 26	0611-221 85
Ledamot Björn Thunberg	N:a Kyrkogatan 22 C	0611-136 69
Suppl. Lennart Björklund	Hälletorpsvägen 26	0611-179 86
Suppl. Ulla Britt Erixon	Kantarellvägen 21	0611-610 98

Revisorer

Ordinarie Stig Brunnéd	Helgumsbro 14	0611-751 00
Ordinarie Lennart Hellsten	Hovsgatan 56	0611-184 95
Suppl. Sixten Lundkvist	Brännavägen 88	0611-233 22

Valberedning

Ord. Margareta Grafström	Ådalsvägen 5	0611-221 71
Ord. Karl-Axel Högström	Högsjöv. 7 Ramvik	0612-403 34
Ord. Kerstin Melin	Bergsgatan 9	0611-15998

Klubbmästare

Asta Brunnéd	Helgumsbro 14	0611-751 00
Kerstin Drejare	Seminariegatan 9 B	0611-231 77
Karin Lundkvist	Brännavägen 88	0611-233 22

Redaktionskommitté

Agneta Olofsson	Kastellgatan 26	0611-22185
Thord Bylund	Granudden 2	0611-203 16

Redaktör

Åke Omberg	Överdalen 2230	0611-606 85
------------	----------------	-------------

Ansvarig Utgivare

Thord Bylund	Granudden 2	0611-203 16
--------------	-------------	-------------

Nya

Medlemmar

Åke Åkesson
Per Stensjö
Siv Åsell
Sven Erik Fridh
samtliga från
HÄRNÖSAND

NYTT LÄGE FÖR HYLLAN !

Vilken hylla undrar ni nu ??? Jo, den som Härnösands släktforskare har på LANDSARKIVET !! Vi har fått flytta in i ett mindre rum bakom den tidigare hyllan ! Här finner ni pärmar med andra släktforsningsföreningars tidningar och utdrag från Härnösands dom-bok året 1796.

Materialförvaltare
Björn Thunberg

**Medlemsavgiften är 100:- Familjemedlem 35:-
Företag/Föreningar 200:- Postgirokontot är 43 61 16**

Lösnummer finns till försäljning från nummer 1 till 15 om så önskas. Priset är 20:-/nummer plus porto. Vänd er vid intresse till Agneta.

Hjälp oss med bidrag till tidningen! STORA som små bidrag mottages med tacksamhet. Hör gärna av er till Åke !

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Släktforskningen står också inför ett nytt millenniumskifte. Vad kommer nya tider att innebära för släktforskningen? Bättre hjälpmedel, kanske andra metoder att angripa och lösa vissa problem. Cd-skivor med hela utredningar och register över olika församlingar och inte minst internet är på stark frammarsch. För vår egen del skulle vi behöva en lokal där föreningen skulle kunna ha samlingar, utredningar, litteratur, tillgång till kopieringsapparat, mikroficheläsare, datorer med internet. Men var finns denna goda karamell, kanske någon skulle vilja sponsra föreningen?

Vårens program är inte helt fastlagt, så där behövs initiativ från våra medlemmar på förslag till olika aktiviteter.

År 2000 fyller föreningen 10 år, vilket skall firas på något sätt.

Föreningen har fått utgivningsrätten till "Ljustorp släkter och gårdar" av Folke Åsén. Vi får framföra ett varmt tack till Folke Åsén för denna gåva.

Föreningen har fått en ny redaktör i Åke Omberg som välvilligt ställt upp. Vi hälsar honom välkommen i arbetet.

RIKSSTÄMMAN I KARLSTAD.

Ordförandekonferensen.

Stadsarkivarie Rolf Hagstedt, Stockholm informerade om olika källor inom folkbokföringen.

PUL-personuppgiftslagen- och lagen om 70-års sekretess begränsar tillgängligheten.

Astrid Forsberg vid Landsarkivet i Härnösand informerade om arbetet med att registrera kyrkobokföringen. Personakter infördes 1947. Barnen registrerades endast på modern i dessa akter. Man samordnar också uppgifter i personakterna med födelse- och vigseluppgifterna för att få familjebilden mera komplett.

Leif Ahlberg ordförande i Sveriges Hembygdsförbund presenterade mål och riktlinjer för deras arbete. Ett utökat samarbete mellan hembygdsrörelsen och släktforskarföreningarna var också ett önskemål som framfördes.

Guno Haskå redovisade gruppen för kvalitén i släktforsningens arbete. Källkritik och källangivelse bör var ett riktmärke i släktforskningen.

Carl Szabad redovisade register över register, CD Svenska ortnamn, ny svensk dödbok CD 1950-98, med 4.1 miljoner poster som beräknas utkomma år 2000. Register till Släkthistoriskt Forum 1991-98 finns att köpa.

Rikstämman

Rikstämman förlöpte med sedvanliga val. En längre debatt uppstod genom en motionsbehandling av resekostnader för ombud. Beslöts att styrelssen får uppdrag att se över denna fråga. Ersättningen betalas från Förbundet för kostnader överstigande 300 kr per närvarande ombud. Bilkostnader ersätts med 15 kr /mil

Nästa stämma kommer att äga rum i Linköping.

Lördag 18 och söndag 19 sept. pågick forskardagarna med utställningar och föredrag i Arkivcentrum i Karlstad. Föredragen hade två olika teman, dels "Bruk och smeder" där Håkan Axelsson, arkivchef för Näringslivsarkiv i Norrland deltog som föredragshållare och dels "Från kungar till svedjefinnar i nordiska regioner", där 1:e arkivarie vid Landsarkivet i Härnösand Thord Bylund, deltog som föredragshållare.

MGF i Sundsvall 20-årsjubileum.

2-3 oktober 1999 deltog föreningen med utställning i KFUM -lokalerna. Bland föreläsarna kan nämnas Ulla-Britt Wallgren som föreläste om några kända ättlingar till Petrus Steuchius, Härnösands Stifts förste Superintendent.

Roland Ek

Ordf.

MANUSSTOPP FÖR BÄFVERNYTT NUMMER 21 ÄR DEN 25 MARS

Landsarkivets öppethållande 7 jan 1999 - 6 jan 2000

Jan-maj, sept-dec.

Mån,ons-fredag. kl. 08.30 - 16.00
Tisdag kl. 08.30 - 21.00
Juni - augusti kl. 08.30 - 15.00

Inskränkningar

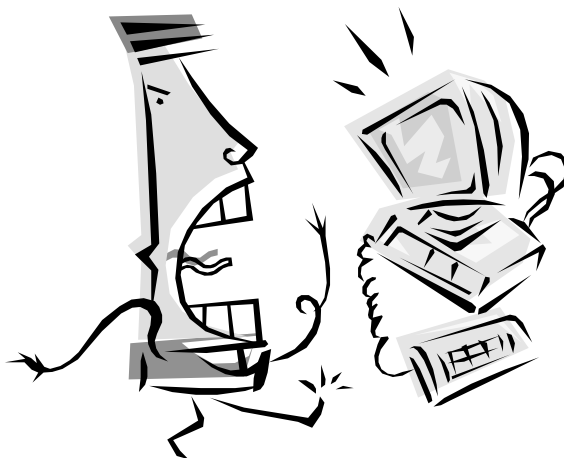
Landsarkivet håller stängt följande dagar

Fredag 14 maj
Fredag 05 november
Torsdag 23 december
Onsdag 05 januari

Forskarsalen stänges

Tisdag 21 december kl 16.00
Tisdag 28 december kl. 16.00

Dessutom stängt på lördagar samt söndagar

KOMMANDE MEDLEMSMÖTEN

JAKTEN PÅ RÄTT ÅBERG

Onsdag 1 dec kl. 19.00 i Arkivhuset

med Håkan Axelsson

“OM BRUKSARKIV. ÄLDRE FÖRE-
TAGSARKIV SOM PERSONHISTOR-
ISK KÄLLA”

HEMSIDA PÅ INTERNET

“RÖTTER”

www.genalogi.se

Som nytilträd redaktör för medlems-
bladet BÄFVERNYTT, vill jag tacka
för förtroendet och ska göra mitt yttersta
för att nå upp till de krav som kan för-
väntas.

MIN ADRESS

Åke Omberg
Överdalen 2230
870 10 Älandsbro
Telefon: 0611-60685

Mobiltelefon:
070-34 34 841
E-postadress:
overdal@algonet.se

1899 - LANDSARKIVEN 100 ÅR - 1999

Arkivens dag 13 november 1999

1998 genomfördes den första Arkivens dag i Sverige. På en och samma dag öppnades arkiv av alla slag i hela Sverige. Öppet hus är ingen ny idé, det nya var att såväl landsarkiv som föreningsarkiv, näringslivsarkiv, museiarkiv, Riksarkiv, Krigsarkiv och en mängd andra arkiv hade öppet samtidigt.

1998 års Arkivens dag blev en succé, 35 000 besökare kom under några timmar till de över 350 öppna arkiven. Det blev därför en upprepning i år igen, och den 13 november var det dags för årets Arkivens dag. Förhoppningen är att det ska bli en årlig aktivitet.

Tanken med en Arkivens dag är att visa det spännande och viktiga material som finns, ofta rätt okänt, i arkiven. Arkiven är till för alla – är en av grundtankarna. För vårt demokratiska samhälle är arkivens innehåll av stor vikt för både rättssäkerhet, forskning och kulturhistoria. Det vill vi visa för allmänhet och beslutsfattare.

Arkivens dag organiseras länsvis, med en kontaktperson i varje län, och en central ledningsgrupp med representanter från alla olika arkivorganisationer. Här i Västernorrland var det i år aktiviteter på nästan 20 ställen. Det är inte slutrapporterat om dagen ännu, men det verkar vara många besökare i år också. 1998 kom ca 1100 personer till de olika arkiven och arbetsplatserna i Västernorrland.

Här i Härnösand var det aktivitet på två platser, Arkivhuset och Landsarkivet. Alla Härnösandsbor vet inte att det finns två stora arkivinstitutioner i stan, det hörde vi när man skulle svara på tipsfrågorna som vi gemensamt hade ordnat till besökarna.

Landsarkivet hade i år, liksom i fjol, stor hjälp av Härnösands släktforskare, som hjälpte många nyfikna och intresserade blivande släktforskare på traven. Det var stundvis väldigt tjockt med folk i forskarsalen, och Roland Ek och Agneta Olofsson hade fullt upp att svara på frågor och visa mikrokort.

Ett annat trevligt inslag var den föreläsning som Landsarkivet och Härnösands släktforskare, tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan, bjöd på. F departementsrådet Hans-Erik Östlund, "gammal Härnösandspojke" och författare, berättade mycket trevligt om Ångermanlands omvandling under 30- och 40-talet. Han berättade med utgångspunkt från egna minnen av den borgerliga skolstaden Härnösand och det närmast klasslösa industrisamhället Domsjö. Föredraget var mycket uppskattat, och för er som inte hörde det kan jag rekommendera Hans-Erik Östlunds bok "Frammaskogs Nolaskogs – Mina två Ångermanland".

Från Landsarkivets sida hoppas jag att samarbetet med släktforskarföreningen kan fortsätta och utvecklas. Släktforskningen är en intressant och rolig verksamhet som också fyller en social funktion. Den kan också vara inkörsporten för att forska i annat material och ge släkttavlorna must och färg ur arkivens gömmor.

Välkommen till Landsarkivet!

Astrid Forsberg

Ångbåtstrafiken på Faxälvens nedersta del 1875 - 1921, av kyrkoherden Agaton Sjö-din Edsele.

Hembygdsboken innehåller redogörelse för ångbåtstrafiken, stort antal fotografier & personuppgifter av intresse för släktforskare.

Pris 100:- + frakt. Kan beställas av fru Valborg Sjödin, tel: 0611-144 16

HEMSÖSLÄKTER

Daniel Erssons släktingar.

Kan beställas av Härnösands Släktforskare.

Insätt 195:-

BURTRÄSK

ISAK GRAPES KYRKOBOK

Genealogier 1600-1800-tal.

Kopierad, 247 sidor. Renskrivet byaregister.

Beställes hos Härnösands Släktforskare

Pris: 245:-

STIGSJÖBOR 1500-1825

Sigge Sjödin

Andra upplagan - 700 sidor

Beställes hos Härnösands Släktforskare

Pris: 465:-

VIKSJÖBOR 1500 - 1800

Sigge Sjödin

Andra upplagan - 565 sidor

Beställes hos Härnösands Släktforskare

Pris: 365:-

Ångermanlands domböcker - en ovärderlig källa för vår kunskap om släktens historia.

Avskrifter och sammanställningar av Landskapshandlingarna, domböckerna och olika befolkningslängder perioden 1546 - 1668.

2 häften av 77 klara. Det första 76 sidors sammanfattning över häxprocesserna i Säbrå tlg - 600 personer namngivna. 60:- + porto
Det andra 171 sidor - avskrifter av Strödda domböcker 1612-24 för Ångermanland 150:- + porto.

Beställes hos Sture Norberg, Visättravägen 41, 2tr, 141 50 Huddinge. Tel: 08-746 63 13

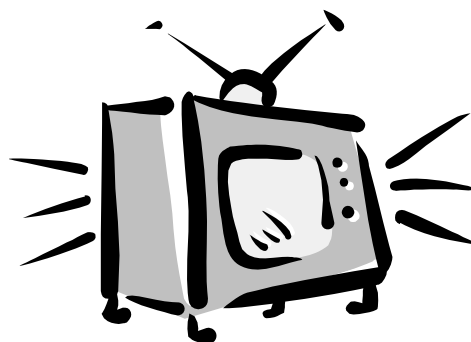
Ett inbetalningskort för medlemsavgiften för år 2000 medföljer detta nummer av Bäfvernytt. Agneta vår kassör, ser helst att ingen betalar avgiften före årsskiftet, dock före årsmötet i mars.

POSTGIRONUMRET

till

Härnösands Släktforskare

43 61 16 - 8

TV-Serie om Släktforskning våren 2000

Under våren 2000 kommer UR-Akademien att sända 11 program om släktforskning. Sveriges Släktforskarförbund har deltagit med goda råd.

Mormonernas databas i Salt Lake City har öppnats med data från framförallt USA, England och Finland.

Sverige väntas komma inom kort. Men kom ihåg att databasen innehåller en hel del fel, så var kritisk !!

Databasen heter; **familysearch**.

Namnbruket i Sverige ställer till problem så testa olika varianter.

BOT OCH BOTARE I JÄMTLAND OCH HÄRJEDALEN

Bok av läkaren Lars Hammarin, utgiven av Jamtli Förlag, Jämtlands läns museum 1998 och den har 342 sidor.

“Var tid har sin sanning. För hundra år sedan var folktron och läkekonsten självklara sanningar. Sjukdomar orsakades av underjordiska väsen och som bot ordinerades jorddragning, åderlåtning, magi och allehanda medikamenter. Man litade på kloka gummor och gubbar med hemliga huskurer, läkeörter och magiska ramsor”. Dessa ord finns i en nyutkommen bok med rubricerad titel. Invånarna i Jämtland och Härjedalen har enligt uppgift särskilt stort intresse för sin lokala historia. Det sägs att det i dessa bygder produceras tre gången mer hembygdslitteratur än i något annat landskap i vårt land. Mycket av det som insamlats och upptecknats ute i socknarna om “bot för sot” finns samlat på museet i Östersund. Lars Hammarin förvånade sig över att en sammanfattning av detta material inte gjorts tidigare. Nu har emellertid han gjort det och det är ett gediget arbete. Genom arkiv och litteraturstudier och genom personliga kontakter har han gett oss en uppfattning om allmogens syn på symptom, sjukdomar och deras behandling. Det mesta av vad som sägs här gäller säkert också i vårt län, Västernorrland.

Barnsjukdomen “riset” dvs rachitis, eller engelska sjukan har av allt att döma i hög grad sysselsatt folktron. Den traditionella behandlingen var smorning och/eller jorddragning och detta finns dokumenterat från alla delar av de båda landskapen och även från vårt län. Jorddragningen skulle ske en torsdag, helst då månen var i nedan. Nio olika former av “riss” fanns, var och en fordrade sån behandling.

Att stämma blod, att få en större blödning att stanna, är också ett ämne som intresserat folktron, antingen stämningen skedde genom magisk läsning eller genom mera handgripliga metoder. Böner med religiösa inslag var vanliga. Spindelväv, fnöske och den röda blodrotens rot lades direkt på blödande sår, det senare medlet enligt principen lika botar lika, rött mot rött.

Ett omfattande kapitel i boken handlar om sjukdomar och huskurer. Här sker en uppdelning av socknarna i Jämtlands län och en hel del ganska fantastiska “reseft” finns återgivna. Genom att många botare använde likartade blandningar av smorning och in och utvärtes mediciner blir det här en viss upprepning i boken, trots att författaren gallrat hårt bland tillgängligt material. Enligt källor från 1700-talet - Abraham Hülphers

m.fl - var de vanligaste plågorna i bondesamhället magsveda, magverk, håll och stygn, torrverk, mjältsjuka och hetsig feber. Bot fanns för allt. I första hand litade man på ärvda huskurer. Om inte dessa hjälpte, bad man till Gud eller sökte en klok. I nödfall fick man göra den ofta besvärliga resan till stan för att söka en doktor.

Gamla talesätt -”man ska taga boten där man fått soten” eller “ont skall med ont fördrivas” har än i dag viss giltighet. Vatten kunde enligt folktron ha förunderlig verkan. Norddrinnade bäckvatten, sten-vatten / dvs regnvatten som samlats i en bergs-skreva eller en urholkning i berget /, likvatten, det vatten som den döde tvättats i och dopvatten - alla användes för tvättning, bad eller medicinfram-ställning.

Dessutom finns ju i våra bygder heliga källor, vilkas vatten ansågs ha undergörande verkan. Dessa källor ligger vid de gamla pilgrimsvägarna mot Nidaros, Trondheim.

Elden ansågs ha magisk kraft genom att kunna fördriva eller skydda mot smitta och annat ont. Sjukdomsavvisande symboler förekom i form av amuletter, ofta i stål, som allt “oknytt” skydde. Föreställningen att mediciner skulle lukta och smaka starkt, eller t o m vedervärdigt är gammal: Dyvelsträck, kamfer, tjära, bävergäll och brännvin var vanliga ingredienser. Utsöndringar från kroppen användes ofta vid magiskt botande: bröstmjölk, blod, urin, avföring. Uppfattningen att “tron verkar det visserligen” gällde i hög grad.

I kapitlet “kloka och andra botare” ges också en kort historisk överblick av den offentliga sjukvården i Jämtlands län, från de äldsta fältskärerna på 1600-talet, jordegummorna / barnmorskorna /, de äldsta apoteken och den förste “riktiga” läkare Pehr Rissler som började tjänstgöra 1812. Han var då den ende examinerade läkaren i länet. Som jämförelse kan nämnas att Västernorrland fick sin förste läkare 1746, en rektor vid gymnasiet i Härnösand.

Detta är en omfattande bok med ett stort material och en säker dokumentation av botande i gamla tider.

Boken rekommenderas alla som är intresserade av lokal historia och folklig läkekonst.

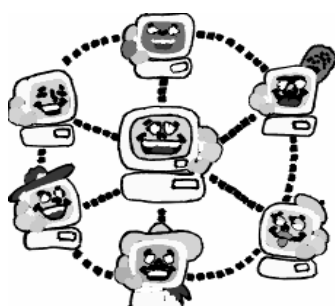
Lars Drejare.

LJUSTORPSBOKEN "SLÄKTER OCH GÅRDAR"

av Folke Åsén

Boken blir färdigställd för tryckning våren
år 2000

Boken kommer att försälas av
Härnösands Släktforskare

Internettipset

<http://www.anywho.com>

Du kan utnyttja en databas i USA, som innehåller över 60 millioner namn med adresser och telefonnummer. Det går även att taga fram en karta, som visar läget för den aktuella adressen.

Det räcker med för och efternamn (det är viktigt med rätt stavning).

Om man känner till vilken stat personen bor, begränsar man urvalet.

Ivan Högberg, Bondsjö

genalogi.aland.net/discus

På denna adress finner man Sveriges släktforskarförbunds dagliga nättidning RÖTTERs elektroniska anslagstavla Anbytarforum. Anslagstavlan baseras på det amerikanska programmet Discus och kan läsas med hjälp av webbläsaren; Det krävs inget extra

program för att kunna ta del av informationen på Anbytarforum. Fördelen med en elektronisk anslagstavla jämfört med RÖTTER och som är en vanlig hemsida, är att alla inlägg och efterlysningar publiceras på nätet i realtid, d.v.s. i samma ögonblick som man skickar iväg meddelandet.

Anbytarforum har blivit väldigt populärt och från Släktforskarförbundets sida har man meddelat, att nättidningen RÖTTERs efterlysningssida kommer att läggas ned till förmån för Anbytarforum och dess konferenser. För dem, som är licensierade användare av släktforskarprogrammet HOLGER, finns en anslagstavla, som handlar om HOLGER, på adressen;

holger.aland.net/discus

Mikael Wikman

Förbundets E-post
genealog@genealogi.se

Bokrecensionen

ATT SKATTA ELLER INTE SKATTA DET ÄR FRÅGAN...

Av *Margareta Grafström*

Jag har just läst en jättebra bok. Ja, den är inte skriven av Agatha Christie, men ändå ! Våldigt intressant för oss släktforskare, det var bara det, att en annan ville låna den innan jag riktigt hunnit läsa ut den ! *Mantalskrivningen i Sverige före 1860* av Gösta Lext.

Mantals och skattelängder kan ge så många extra uppgifter om gammelfarfars far eller mor, så missa inte dem. Och när du hunnit så långt, att husförhårens och andra kyrkböcker inte kan ge dig fler upplysningar bakåt i tiden, ja då är de ett måste.

Skattelängder

I de flesta hembygdsböcker finns 1571 och 1613 års skattelängder återgivna. Där räknas bönderna upp. Särskilt intressant är 1571 års längd. Vi får veta om man har hästar, kor, getter, koppar och silver. Alla skulle ju draga sitt strå till stacken, dvs Älvsborgs fästning. Under flera år måste man betala för att vi skulle lösa ut vår enda västerhavsborg från danskarna.

Kor och kvarnar

Vi har en "kotalslängd" 1620, det hörs ju vad den innehåller, antal boskap hos Petter Jönsson i Sunne. En "kvarntullsmantalslängd" kom på 1600-talet. För varje tunna säd, som förmaldes, togs en avgift ut; olika för olika sorters säd. Men det lönade sig inte att "mala hemma" i handkvarn; även dessa beskattades och i en sådan längd från 1628 är till och med alla över 12 år inräknade. Längderna skulle

underskrivas av prästen och två nämndemän. Mellan 15 och 63 års ålder var man ålagd att betala. från 1635 finns denna uppgift; "arma, bräckliga, allmohjon, blinda, miserabla personer, som inte orkade arbeta" slapp skatta, men de inskrevs ofta ändå i mantalslängden med en notis i den breda marginalen längst till höger och det är den som ger oss så intressanta upplysningar; "går med kryckor, är blind, är urfattig, har intet, är gammal och sjuklig, är sängliggande".

Skattebefrielse

1641 blev adeln befriad för sig och sitt husfolk på säterier och frälsegods fram till 1810, men då måste von Krusentopp hålla ryttare och häst, sk rusthåll till krigshären i stället. 1650 blev också biskoparna med familjer och hushåll befriade och likaså prästerskapet och lektorerna fram till 1693. Professorer och deras lärjungar vid skolor och gymnasier befriades och änkor fick pension. Den svenska avundsjukan gjorde att även docenterna år 1767 krävde skattelättnad och fick det fram till år 1863.

Fattigvård

Vidare var krigsfolk som var i tjänst befriade. Genom längderna hölls full kontroll på befolkningen. Varje socken skulle taga hand om sina egna fattiga; de utsocknes hänvisades (åtminstone i lagens papper) till sin egen socken! Eftersom fattigvården bestod av omhändertagande av orkeslösa personer hos bönderna i gemen

ville man ej taga vård om "obehöriga", enligt 1788 års bestämmelser.

Sockenhantverkare

Det är därför vi ser i sockenstämmoprotokollen, att några nya sockenhantverkare inte antas förrän en gammal tjänat ut. Det måste finnas arbete åt dem, som redan fanns, annars kunde man få extra fattigvård på halshalsen. Så här kan du finna en skomakare, en smed eller en skräddare, som kanske kommit inflyttade utifrån. De anställdes av socknen och slapp betala skatt, ty ofta var ju också en skomakare t ex en något handikappad person och som inte orkade med tungt arbete.

Mantalskyldighet

Gränsen vid 15 år fanns kvar till 1858, då åldern höjdes till 18 för mantalskyldighet. Vidare var torpare, backstugusittare, inhyshjon, bruks och fabriksarbetare på landet, och drängar och arbetskarlar, fiskare, soldat och båtsmansänkor förutom "gärningsmännen" dvs hantverkarna - befriade, när de hade fyra barn eller fler under femton år. Detta ovan gällde 1800-talet och allt är bara ett kort utdrag ur den intressanta boken av Gösta Lext.

"Mantalskrivningen i Sverige före 1860"

Artikelförfattarinnan Margareta Grafström är f.d. lärarinna, en hängiven och aktiv släkt och hembygdsforskare.

Ångermanlands domböcker utgives från trycket

Anmälan av några alldeles utomordentliga häften som gör analfabeten läskunnig får visshet om nödvändigheten av domböckernas del i vår kunskap om våra anfäders svåra leverne.

A

Ångermanlands domböcker, en ovärderlig källa för vår kunskap om släktens historia.

Nu är två häften färdiga av en kommande lång serie om minst 77 häften. De är avskrifter och sammanställningar av landskapshandlingarna, domböckerna och de olika befolkningslängderna

under perioden 1546-1668. Materialet kommer att omfatta minst 18.000 sidor ur originalhandlingar och motsvarar 5.000 datorregistrerade sidor.

Arbetet innehåller cirka 11.000 saköres- eller tingsmål och omfattar tillsammans med befolkningslängderna, cirka 90.000 personuppgifter. Alla häften innehåller ort och personregister.

Det första häftet var en sammanfattning på 76

sidor (inkl. reg.) över häxprocesserna i Säbrå tingslag (innehållande socknarna Häggdånger, Stigsjö med Viksjö och Säbrå).

Över 600 personer omnämns. Det andra häftet är på 171 sidor och innehåller avskrifter av strödda domböcker och rättegångshandlingar 1612-1624, för Ångermanland. Mer än 1300 personer och 650 av Ångermanlands byar omnämns.

Priset för häftet är 60

kronor + porto. Priserna för kommande häften kommer att ligga ungefär däremellan.

Dessa och kommande häften finns att beställa hos

Sture Norberg
Visättravägen 41, 2 tr,
141 50 Huddinge.

Telefon; 08-746 63 13

Sture Norberg

MEDLEMSMÖTET DEN 6

OKTOBER

Vid Härnösands släktforskares oktobermöte höll Barbro Lindqvist ett intressant och trevligt föredrag om "Öden och äventyr i utländska arkiv". Barbro har särskilt intresserat sig för historia och för katolikerna i Sverige och deras kontakter med Europa. Katolikerna här finns inte i de svenska Kyrkböckerna, därför måste vissa uppgifter samlas utomlands.

Frågan om det fanns katoliker i Sverige under 1700-talet förde Barbro först till Wien och Hofburger Staatsarchiv. Efter mycket arbete kunde en intressant dödsbok på latin tolkas och österrikiska legationsprästers rapporter till överordnade i Wien, skrivna på gammal tysk frakturstil, översättas. Bland annat fanns en intressant redogörelse för situationen i Stockholm under Gustaf III:s statskupp år 1772.

Sporrad av denna framgång började Barbro Lindqvist undersöka turena kring en katolsk kyrka i Stockholm på 1700-talet. Diplomatrappporter om fallet fanns i franska UD:s arkiv i Paris och efter att ha erhållit introduktionsbrev

från svenska ambassaden där grep sig Barbro verket an. Tredje världsstaden som Barbro Lindqvist forskat i är Rom, i självaste påvens arkiv, Archivio Segreto Vaticano. Hon visste tidigare att kung Oscar I:s gemål, drottning Josephine var katolik och hade korresponderat med påven Pius IX. Efter idogt arbete och med hjälp av arkivarier på platsen hittade hon också alla drottningens brev till påven, det sista från 1876.

Vid ett besök i Främlingslegionens arkiv i Vincennes utanför Paris, där franska arméns arkiv även är beläget, fick Barbro Lindqvist kompletterande uppgifter om Mr Felldin, katolik från Härnösand, som tjänstgjort i Främlingslegionen.

Hans tid i legionen var inte fullt så ärorik som det framkommit av hans egna berättelser. Efter fyra gånger i arresten för fylleri hade han fått avsked. Med andra ord, ett sorgligt slut.

Till slut gav föredragshållaren allmänna råd till intresserade som vill ge sig ut på spännande forskning utomlands.

Lars Drejare.

Ordkatten från A till Ö

Bidragsslämnaren har hittat denna artikel från ÖA (Örnsköldsviks Allehanda), (okänd årgång, red.), där man presenterar en samling av nordångermanländska bygdeuttryck. Eftersom "Ordkatten" är en stor artikel från A-Ö, så är det tänkt att den fortsätter i följande nummer av medlemstidningen. Orden anses ovanliga och är sällunda på väg att försvinna ur sockendialekterna. Ett par ord omstavningen bör sägas. Givetvis kan icke en fullgod stavning åstadkommas med hjälp av vanliga geografiska resurser. Vi ska emellertid försöka med ett förenklat landsmålsalfabet som lätt kan läras. 1) Det mycket vanliga vokalljud som ligger mellan å och ö nedtecknas med en (8). 2) Det tjocka l-ljudet betecknas med stort L, även mitt i ett ord), 3) Tjockt n-ljud skrivs med stort N. Vi hoppas att ordlistorna skall tillföra Er stort nöje i vår kulturhistoria.

Av Ola Johansson

A	AKkeré, 8kkré - Alla slag av åkerbruksredskap.	AGA (ha aga för) - Respekt.	ALA - Järnkrampa i selen som genomträdde skakeln.	ALL - mycket trött.	ALLamodin - 1) Kuriöst, egen-domligt, 2) Vemodig.	AL-äspe - Hamp som förenar "aLan" med bogskotte på hästssele.	ANNie8nsch - På annat sätt.	ANra - Den kortare skidan (I äldre tider brukades skidor av olika längd. Den andra kallades "ski").	ANring - Järnskena under släde.	ANSch8nsch - Motsols.	ANSikte - Pannan.	ANnstut - Urholkad träkubb	BLäcke - Märka träd för fällning.	BOckälta, bocktäven - Bock-ens lukt.	BOgsläa - Gammaldags tim-merkälke med anordnad sittplats.	BOs-la - Balken mellan kor-na i ladugården.	BOtforer - Lädergaloscher.	BRagda - 1) Utsättning av fisknät. 2) Norrskan.	BRakakast - Snabbt grepp vid brottning. 2) Kraftigt ingripande i allmänhet.			
	sjöar för att sjöfåglar skulle lägga ägg i dem.	Ant-8m - Ont om tid.	anörja - Spår, i synnerhet skidspår.	Axar - Tvärbom på skaklar-na.										Bjeralort - Slemmig svamp på ruttna stubbar. Ansågs vara "bjerans" avsöndring.	Björnlov - Blåsa mellan handlovarna på sådant sätt att en ton uppstår.	BLagarn - Garn och vävna-der av linblånor.	BLaka - 1) Bila bjälkar. 2) Utjämna väg.	BLaskä - Blinka med öga.	BLyvinn - Redskap för till-verkning av blyfönster.	BLöngnen - Blåbärs och lingonris.	BLånöa - Det fattigaste och sämsa möjliga.	Blås i nattnä - En skål med vatten på smidesässjan var-på ässjan sattes igång. Det på blåsta vattnet ansågs ha en helande kraft.
						B	Bakalon - Bakom logen.	Bakavis - Efterklok.	Baketiveckan - Veckoslutet.	Baklila - Norra sidan av ett berg eller kulle.	Bammen - 1) Människans bål. 2) Trädstam.	Begåvning - Presenter, spec. friargåvor.	Binna - Björnhona.	Bitti-bär-ko - Ko som kalvar på hösten.								

SLÄKTFORSKA I ARNINGE !

Riksarkivets filial i Arninge ger Dig nu möjlighet när Du färdas söderut, att finna både kända och okända släktingar

Sedan Riksarkivet förra hösten öppnade sin filial i Arninge norr om Stockholm så har det blivit enklare för många att söka sina rötter genom att släktforska.

Ett hundratal personer besöker arkivet varje dag för att där söka efter sina släktingars rötter.

Besökarna utgörs först och främst av pensionärer som söker sitt ursprung, men flera av de akademiska forskarna hittar också dit.

FAKTA: RIKSARKIVET I ARNINGE.

- **Öppettider: Mån 9 - 19.30, tis - fre 9 - 16.00, lör 9 - 13.30.**
- Det är gratis att släktforska i Riksarkivets filial i Arninge eftersom Justitieombudsman-nen har slagit fast att kyrkböckerna är offentliga handlingar och att myndigheterna därför inte får ta betalt för att lämna ut dem.

Levnadsteckning över Sven Vallmark

“Att slå ihjäl tiden är att såra evigheten“

(Ordspråk tillskrivet den amerikanske författaren Henry David Thoreau.)

Inledning

För åtskilliga svenskar är Sven Vallmark intimt förknippad med Sovjetunionen. Han var under 1950- och 1960-talen det svenska örat mot öster. Radion och tidningarna var de viktigaste medierna. Det kalla kriget pågick för fullt och objektiv information från Sovjetunionen var svår att finna. Från början av 1950-talet till 1972 arbetade Vallmark som frilans vid dåvarande Radiotjänst AB - från 1958 Sveriges Radio AB - samt Dagens Nyheter. Intresset i Sverige för Sovjetunionen var under denna tid omfattande. Genom sina kunskaper i ryska och analytiska förmåga kom Sven Vallmark att skapa en egen nisch bland svenska skribenter och journalister.

Efter att Sven Vallmark avled i oktober 1988 levererades hans personarkiv till Landsarkivet i Härnösand. Arkivet, vilket omfattar 108 volymer, är till största del tillgängligt för forskning. Undantagen är fem volymer innehållandes dagböcker 1944-1988 för både Sven Vallmark och hans hustru Laila, korrespondens 1981-1988 samt handlingar angående ordenssällskapet SHT.

Hans samling rysk litteratur finns vid Mitthögskolan i Härnösand medan åtskilliga föremål med anknytning till Sven Vallmark återfinns vid Länsmuseum Västernorrland.

Privatpersonen

Sven Vallmark föddes i Härnösand 1912. Hans föräldrar var seminarieläraren Robert Vallmark och Tekla Ryberg. Sven Vallmark blev 1937 fil mag vid Uppsala universitet. Under fyra somrar i mitten av 1930-talet hade Vallmark ett sommarjobb vid fängelset i Härnösand. En av fångarna, den för mord livstidsdömd Bruno Poukka, kom att lära Sven grunderna i ryska. Finländaren Poukka hade enligt egen utsago tjänstgjort i den tsarryska kadettkåren i Petrograd.

Dock var den pedagogiska kvalitén på undervisningen inte den bästa. En gammal sliten rysk ordbok fanns till handa, men företrädesvis skedde undervisningen medelst “pekmetoden“. Denna undervisningsmetod gick ut på att Poukka pekade på något föremål, t ex ett fönster för att därefter säga den ryska termen “akno“, varpå Sven sade efter.

Tuberkulos

Efter beredskapen 1940 inträffade något livsavgörande, Sven drabbades svårt av lungsot. En läkare konstaterade 40 graders feber och hög sänka, och sjukskrev honom. Väl liggandes till sängs i sitt vindsrum började Sven efter ett par timmar hosta upp ljusrött, arteriellt blod. Detta brukade vara det första handfasta symptomet på tuberkulos. Efter en kort sejour vid Stora Ekeborgs sanatorium i närheten av Skara, blev Sven förflyttad till Österåsens sanatorium i hemlandet Västernorrland. Vid Stora Ekeborg hade överläkaren försökt lägga gas på den hårdast angripna lungan - dock utan positivt resultat. Gasningen hade istället berövat Vallmark drygt 1000 cm³ andningsutrymme. Fram till början av 1950-talet var Sven Vallmark en flitig “gäst“ vid Österåsens sanatorium. När Vallmark skrevs ut i början av 1950-talet hade han endast 10% andningskapacitet på den återstående lungan. Vid ett tillfälle i början av 1940-talet ansåg överläkaren vid Österåsens sanatorium, Helge Dahlstedt, att Sven var så illa där, att hans liv kunde räknas i veckor eller dagar. På en direkt fråga från Vallmark om när han kunde börja arbeta som lärare igen, sade Dahlstedt att

läraryrket, eller något annat arbete, inte var att tänka på. Istället borde Vallmark, som ändå inte hade lång tid kvar i livet, "Göra något du tycker är roligt".

I vad som förefaller ha varit ren desperation, vändes tankarna och den sista återstående rännilen energi till språkstudier. En gammal Hermodskurs i ryska letades fram ur sanatoriets gömmor, liksom några ryska skolböcker. Förutom språkstudier ägnade Sven, när ork och energi så medgav, tid åt studier av flora och fauna. Detta var även intressen han delade med sin far seminarieläraren.

Tiden vid Österåsen hade även sina ljusa stunder, här mötte Sven Vallmark sin livskamrat, sjuksystemern och sedermera patienten Laila Andersson. Paret gifte sig 1949.

Journalisten och radiokorrespondenten

Som en följd av överläkare Dahlstedts dom över den tidigare valda yrkeskarriären, började Sven skriva artiklar om tuberkulos för olika tidningar och tidskrifter. I och med sitt giftermål var han nu familjeförsörjare. Det första alstret, en artikel om de lungsjukas boende, publicerades i dåvarande Stockholms-Tidningen. Dåvarande kulturchefen på S-T, Gunnar Helén, köpte i mars 1951 in ett par artiklar om sovjetryska översättningar av nordiska författare. Helén hade meddelat Sven att: "...han hade för stunden svårt att placera ytterligare tuberkulosartiklar".

Den tidning som Vallmark företrädesvis kom att skriva för var Dagens Nyheter. Ett långt och fruktbart samarbete mellan DN:s stridbare chefredaktör Herbert Tingsten och Sven Vallmark inleddes under början av 1953. Han var aldrig fast anställd av Dagens Nyheter, utan arbetade hela tiden på frilansbasis. Detta gällde även radioinslagen för Radiotjänst AB och Sveriges Radio AB.

Sven Vallmarks arbetsmetodik i rapporteringen från Sovjetunionen gick ut på att "läsa mellan raderna". Med hjälp av en extra stor radioantenn kunde Vallmark lyssna på sovjetisk radio. Förutom denna källa prenumererade Vallmark på åtskilliga sovjetiska tidningar och tidskrifter. Vid ett tillfälle skriver han till Tingsten att han under en helg mottagit 38 sovjetiska tidningar.

Han besökte Sovjetunionen endast vid två tillfällen, 1959 och 1960. Vallmarks artiklar från resan 1960 fick till följd att hans visumansökningar till Sovjetunionen för åtskilliga år framåt avslogs. Artiklarna, eller resebreven, som publicerades i dagens Nyheter, ansågs ha framställt Sovjetunionen i ett alltför ofördelaktigt sken. År 1968 fick Vallmark åter visum, men var då alltför svag för att resa.

Från början av 1960-talet skrev Sven mindre och mindre artiklar för Dagens Nyheter. Detta hade bland annat sin grund i att DN vid denna tid skaffade en utrikeskorrespondent som var baserad i Moskva. Samarbetet med Tingsten rörande artiklar om Sovjetunionen och sovjetiska förhållanden hade fungerat utmärkt. Den nye chefredaktören, Olof Lagercrantz, ansåg dock att en förändring i rapporteringen vore av godo. Deras förhållande komplicerades även av att Sven Vallmark ansåg Olof Lagercrantz som okunnig om sovjetiska förhållanden.

Det faktum att Sven Vallmark i sin sovjetrapportering genom sin sjukdom var bunden till Härnösand låg honom i fatet. Åtskillig kritik mot honom framfördes både från höger och vänster. Den kommunistiska pressen med Ny Dag i spetsen ansåg att Vallmark var en lakej som gick i den NATO- och kärnavapenvänliga Tingstens ledband. När Vallmark skrev något positivt om Sovjetunionen fick han och DN åtskillig kritik från höger.

Ett radioinslag i september 1957 om den sovjetiska vetenskapsakademins kongress blev upphov till en radionämndsanmälan. Vallmark fälldes även för bristande objektivitet i sin rapportering. Anmälaren var dock förmodligen ute efter större fiskar, nämligen Tingsten.

Samtidigt med artikelskrivandet gjorde Sven åtskilliga radioinslag. Att dessa gav ett både trovärdigt och djupt intryck kan förstås genom följande sanna historia. När kosmonauten Jurij Gagarin 1961 blev den första människan i rymden, rapporterade Sven via telefon direkt i svensk radio med ena örat mot den ryska nyhetssändningen. Senare samma dag tog Sven en promenad i Härnösand, och blev stoppad av åtskilliga bekanta som alla ställde en och samma förundrade fråga, "Är inte du i Moskva?".

Kändisskapet som Sveriges främste sovjetkännare hade förutom ovannämnda kritik även en annan baksida. Åtskilliga brev med önskemål om uppgifter av alla de slag sändes till Sven Vallmark. Frågorna rörde ett brett spektrum, bl a information om sovjetiska flygplansfabriker till härledning av ryska ortnamn. Dyliga frågor besvarade Vallmark i mån av tid.

Sven Vallmark var även en flitigt anlita föredragshållare. Föreläsningsvis rörde föredragen sovjetiska förhållanden, men han kunde även behandla ämnen med anknytning till TBC och sanatorievård samt kulturhistoria.

Översättaren

Sven Vallmark var även en flitig översättare av rysk litteratur. En förteckning från augusti 1977 upptar inte mindre än 44 översättningar, föreläsningsvis av rysk litteratur, men även från engelska, franska och tyska utgåvor. Hans mest kända översättning är kanske "Doktor Zjivago" av Boris Pasternak. Denna översättning, för övrigt en av de första som Vallmark utförde, fick åtskillig kritik, bl a från den finländska författarinnan Hagar Olsson. Självt var Sven Vallmark inte heller helt nöjd med arbetet, utan reviderade boken två gånger. I övrigt märks bland översättningarna verk av Fjodor Dostojevskij, Alexander Solzenitsyn och Ivan Turgenjev.

Arkivets innehåll

Sedan 1988 förvaras Sven Vallmarks personarkiv vid Landsarkivet i Härnösand. Arkivet utgör en underutnyttjad guldgruva för både litteraturhistoriker och sovjetforskare. Före detta landsarkivarien i Härnösand, Jöran Wibling, har utnyttjat arkivet för en biografi över Sven Vallmark. Denna biografi, med titeln "Sven Vallmark - ett livsöde" beräknas utkomma under 1999.

Arkivförteckningen är upplagd i ämnesordning, och innehåller följande huvudrubriker: Familjehandlingar, familjekorrespondens, korrespondens/artikelmanus, radiomanus, TBC/ Österåsens sanatorium, Sovjetunionen - artiklar och tidningsurklipp, Sovjetunionen - småtryck, Sovjetunionen - diverse, Sven Vallmark - föredrag, Sven Vallmark -

Sven Vallmark - övrigt samt fotografier. Nedan följer en kort presentation av de handlingar som återfinns under respektive huvudrubrik. Bland familjehandlingarna återfinns, förutom handlingar rörande hans föräldrar, Svens uppsatser från Uppsala universitet. En föraning om vad som komma skulle märks i ämnesvalet för uppsatsen i litteraturhistoria, "Runebergs ryssar". I övrigt återfinns här Sven Vallmarks dagböcker från 1944 och 1984-1988 samt Laila Vallmarks dagböcker från 1958 till 1988.

Familjekorrespondensen innehåller främst brev från Robert och Tekla Vallmark, alla skrivna under 1930-talet.

Korrespondens/artikelmanus är den till antalet volymer största serien. De 24 volymerna omfattar handlingar för åren 1947 till 1988 och kan sägas utgöra en provkarta över det samtida svenska kulturetablissemanget. Herbert Tingsten och Olof Lagercrantz är rikt representerade. I anslutning till de olika artikelmanusen återfinns korrespondens rörande de olika artiklarna. Här kan t ex debatten och samarbetet mellan skribenten Vallmark och redaktören Tingsten följas för respektive artikel. Artikelmanusen och korrespondensen är kronologiskt ordnade. Tyvärr saknas brevskrivar- och ämnesregister.

I serien radiomanus återfinns koncept till de ca 3000 radioinslag som Vallmark stod för mellan 1957 och 1980-talet. Liksom i serien korrespondens/artikelmanus är radiomanusen ordnade kronologiskt. De 11 volymerna innehåller också, för respektive volym, en kronologisk förteckning över de program Sven Vallmark medverkade i. Radiomanusen är företrädesvis maskinskrivna med åtskilliga ändringar utförda med kulpenna. Här frammanas åtskilliga ögonblicksbilder från det kalla kriget.

Serien TBC/Österåsens sanatorium omfattar fyra volymer. Här återfinns en komplett uppsättning av tidskriften "Vi och Ni", vilken 1932-1945 utgavs av Österåsens sanatoriums patientförening. Då Österåsen var känt som ett "konstens och kulturens sanatorium" finns i denna tidskrift artiklar av stort litteraturhistoriskt intresse. Sven Vallmark redigerade Vi och Ni under sista åren den utgavs. Utöver denna volym finns här Sven Vallmarks artiklar om TBC, däribland "Den lungsjukes psyke".

Sovjetunionen - artiklar och tidningsurklipp innehåller ämnesordnade excerpter ur samtida sovjetisk press. Bland ämnena märks Alexander Solzenitsyn, miljöförstöring, det sovjetiska jordbruket samt utrikespolitik.

Sovjetunionen - småtryck och Sovjetunionen - diverse utgör, förutom några volymer fotografier, det resterande sovjetiska materialet i det Vallmarkska arkivet. Här återfinns bl a anteckningar om rysk pedagogik samt sovjetiska kartor från 1950- och 1960-talen.

Sven Vallmark - föredrag omfattar tre volymer. Bland de 45 föredragen som återfinns här märks bl a "Kärnvapen och propaganda", som Vallmark höll inför konferensen Folk och försvar 1958. Åtskilliga föredrag behandlar olika sovjetiska teman, men här finns också lokal- och kulturhistoria samt givetvis TBC. En kronologisk förteckning över föredragen finns som bilaga till arkivförteckningen.

Sven Vallmark - översättningar omfattar bl a anteckningar rörande Pushkins dikter. Fyra noveller av Eugen Samjatin, däribland "Brevet till Stalin" (1931) samt översättningar av verk av Ilja Ehrenburg och Ivan Turgenjev. En förteckning över Vallmarks översättningar,

av Ilja Ehrenburg och Ivan Turgenev. En förteckning över Vallmarks översättningar upprättad av honom själv 1977, finns även med.

Sven Vallmark - övrigt innehåller främst de kåserier som han skrev för Västernorrlands Allehanda mellan 1981 och 1988. I övrigt finns här en förteckning över Härnösandsförfattaren Ludvig Nordströms verk.

Serien fotografier omfattar fotoalbum med främst porträtt- och familjebilder. Motiven i övrigt är företrädesvis Härnösand med omnejd, samt ett par volymer med fotografier från Vallmarks ryska resor. I övrigt finns band- och kassetinspelningar med olika radioinslag av och om Sven Vallmark, liksom några videoinspelningar.

Avslutning

Sven Vallmark var inte bara "Kremlolog". Hans livsverk omfattar åtskilliga egna artiklar och skrifter i de mest skilda ämnen. För sina insatser inom svenskt kulturliv kom Sven Vallmark att 1972 promoveras till hedersdoktor vid Umeå universitet.

Sven Vallmark var även en omstridd person. Åtskilliga ville sätta in honom i ett fack. De artiklar han skrev om Sovjetunionen var objektivt hållna, vilket för vissa inte bara var förbryllande utan även en ständig källa till förtret. Vallmark ansåg sig stå över det politiska kabblet. Hans enda engagemang inom rikspolitiken var att han i början av 1960-talet fanns med på en riksdagslista för Folkpartiet. Han blev dock aldrig invald i riksdagen. Hans objektiva hållning hade som följd att Vallmark var illa sedd av både kommunister, som ansåg att han svartmålade arbetarnas paradiset Sovjetunionen och de som i hans artiklar tyckte sig se en trogen kommunist. I brist på andra argument kom hans kunskaper i ryska att ifrågasättas vid åtskilliga tillfällen.

Jan Forsgren

Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Landsarkivet i Härnösand

Enskilt arkiv A:174, Sven Vallmarks samling.

Enskilt arkiv A:167, Österåsens sanatoriums arkiv.

Wibling, Jöran. Sven Vallmark - ett livsöde. Otryckt manuskript 1998.

KULTURPERSONEN SVEN VALLMARK

För åtskilliga svenskar är benter och journalister. Vallmark. Den har titeln 100 Skr. och kan beställas från; Sven Vallmark intimt för- Sven Vallmark avled i "Sven Vallmark - ett utkast till en levnadsteckning" och är skriven av förra landsarkivarien i Härnösand, Jöran Wibbling. Boken tar bl.a upp Vallmarks tid som frilansjournalist för Dagens Nyheter under 1950 och 1960-talen. För boken har Jöran Wibbling bl.a utnyttjat Sven Vallmarks personarkiv, vilket förvaras vid landsarkivet, samt Dagens Nyheters arkiv. Priset för boken, som omfattar ca 120 sidor, är

100 Skr. och kan beställas från;
Landsarkivet
Box 161
871 24 HÄRNÖSAND
Tel: 0611-835 00
Fax: 0611-835 28
e-post
landsarkivet@landsarki
vetharnosand.ra.se

Jan Forssgren

Sven Vallmark, tillsammans med hustrun Laila samt kungaparet, i samband med ett kungabesök i Härnösand under slutet av 1970-talet. Bilden ur Enskilt arkiv A:174, Sven Vallmarks samling vol 99. Okänd fotograf.

SVEN VALLMARKS ANTAVLA

<p>Per Robert Wallmark f.1881 30/4 Vallen Lövångers sn d.1935 2/4</p> <p>Härnösand Seminarieförare</p> <p>Härnösand g.1910 23/2</p>	2	<p>Erik Johan Wallmark f.1837 14/7 Vallen Lövångers sn d.1904 23/10 Vallen Lövångers sn Bonde Vallen Lövångers sn</p> <p>—g.1867 10/1</p>	4	<p>Lars Eriksson f.1795 22/6 Daglösen, Lövångers sn d.1877 28/6 Vallen, Lövångers sn Bonde Vallen, Lövångers sn —g.1836 23/10</p> <p>Helena Margareta Persdotter f.1814 22/11 Näset, Lövångers sn d.1898 17/12 Vallen, Lövångers sn</p>	8	<p>Erik Larsson f.1763 29/7 Daglösen, Lövångers sn d.1840 20/8 Daglösen, Lövångers sn —g.1789 1/11</p> <p>Brita Jönsdotter f.1767 Bodan, Lövångers sn d.1852 6/11 Daglösen, Lövångers sn</p>	16
	<p>Sven Erik Vallmark f.1912 20/6</p> <p>Härnösand d.</p> <p>Fil mag Härnösand</p>		1	<p>Maria Carolina Hägglund f.1845 4/10 Vallen Lövångers sn d.1905 23/5 Vallen Lövångers sn</p>	5	<p>Magnus Wilhelm Eliason f.1811 21/6 Vallen, Lövångers sn d.1870 14/4 Vallen, Lövångers sn Bonde Vallen, Lövångers sn —g.1836 4/4</p> <p>Charlotta Persdotter f.1816 24/7 Vallen, Lövångers sn d.1889 9/3 Vallen, Lövångers sn</p>	10
<p>Tekla Amalia Ryberg f.1881 30/7 Västanbäck Sollefteå sn d.1964 12/10</p> <p>Härnösand</p> <p>g.1910 23/2</p>		3	<p>Johan August Ryberg f.1854 7/10 Hemneröda sn d.</p> <p>Handlande Västanbäck Sollefteå sn</p>		6	<p>John Ocklind f.1824 16/1 Östersund d.1886 13/9 Östersund Rådman Östersund —g.1851 26/6</p> <p>Amalia Teresia Berg f.1823 25/7 Söderhamn d.1864 28/1 Östersund</p>	12
	<p>Elma Amalia Ocklind f.1855 28/8 Östersund d.</p>	7		<p>Anders Ocklind f.1790 1/1 Ocke, Mörsils sn d.1843 16/4 Östersund —g.1821 24/6</p> <p>Gustava Berg f.1787 d.</p>	14		<p>Per Andersson Berg f.1789 28/10 Söderhamn d.1848 7/11 Söderhamn —g.1820 1/1</p> <p>Brita Maria Lock f.1802 14/5 Söderhamn d.1864 1/3 Söderhamn</p>
					13		24
							25
							26
							27
							29
							30
							31

TIDNINGAR FRÅN ANDRA FÖRENINGAR

Värmlands Anor

Nr 3/99

Karlstad-släkten Hesse. Släkten Boltzius
Släkten, VB släktforskare.

Nr 3/99

Släkten Flodells ursprung, anor från Pål Pålsson
Blyg f 1731 Hundsjö, Arnäs sn. Artikel ur VB-
kuriren 1936 om familjen Burman.

Sällskapet Släktforskare Sandviken

Stamträdet Nr 3/99

Antavla för Lars Walter Hagström med rötter i
Sandviken, Järbo, Ovensjö. Information om
Årsunda. Läs om De människoötande vargarna
1821 och om Årsunda Jätten Emil P Nordin f 82
och hela 2,18 m lång.

Sällskapet Släktforskare Fagersta

Nr 26 99

Trevlig artikel om Olof Christian Nord f 1797,
artillerihantlangare, valackare o glashandlare.

Arosiana Västerås

Hösten 99

Oskar Johansson –klockare o barnalärare i
Sevalla

Boden-Anan

Nr 3/99

En rustmästare minns, av Reinhold Backman.

An-siktet – Folkare släktf.förening

Antavla för Carl Larsson i By socken i Dalarna.

Ätt o Bygd Piteå

Nr 65

Föreningen har släktutredningar rörande
Flodström, Reissmann och Viehweg

Midälva Geol. MF-Nytt

Nr 3/99, 4/99

Barbro Andersson om Ingrid Bergman, Petter A
Lindström Antavla med anor från Ljustorp –
Jonas Olofsson Engström f00.

Runslingan – Släktf. i Uppland

Nr 3

Anders Falk 1757-1809 en Uppländsk soldat.
Slaget vid Oravais.

Boden Anan

Nr 4

Trevlig artikel om släktgården Björkfors herrgård
i Nederkalix socken och dess ägare från år 1763.

Släktled mellan Sekreteraten i Boden Överluleå
forskarförening och Björkfors herrgårds ägare

Henric Henricius f 1693 Viborg.

Strödda Annotationer – Örebro

Nr 22

Historien om Cajsa – prästdottern på Alnö född
1802. Skådespelaren Richard Widmark f1914
26/12 i Sunrice, Minnesota, son till målaren
Adolf Axel Widmark. Enlig uppgift troligen född
1871 2/10 Tysslinge i Närke.

Boktips i sista minuten

Junsele byar & gårdar 1600 - 1800

160:- (lösa hålade eller ohålade)

Åsele byar & gårdar 1680 - 1800

160:- (lösa blad)

Fjällsjö byar & gårdar 1600 - 1800

200:- (lösa blad)

Bygdeå byar & gårdar

300:- (inbunden) + porto

Burträsk komp. t Isak Grape

100:- (lösa blad)

Lövånger byar & gårdar 1600 - 1800

300:- (inbunden) + porto

Nysätra byar & gårdar 1650 - 1800

300:- (inbunden) + porto

Vill man beställa någon av dessa böcker är
det bara att ringa 0611-221 85

FÄDERNA

Ej finns deras namn på hävdens blad
- de levde i ringhet och frid -
men jag skönjer ändå deras långa rad
allt upp i den urgrå tid.
Ja, här i det gamla Järnbärrarland
de bröto åker på älvens strand
och malm i gruvan bredvid.
De kände ej trältjänst, förstodo ej krus,
de sutto som drottar i eget hus
och togo sitt högtidsrus.
De kysste flickor i livets vår,
en vart deras trofasta brud.
De ärade kungen, de fruktade Gud
och dogo i stillhet, mätta av år.

Mina fäder, jag ser er i drömmarnas stund,
och min själ blir beklämd och vek.
Jag är ryckt som en ört ur sin groningsgrund,
halvt nödd, halvt villig er sak jag svek.
Nu fångar jag toner ur sommar och höst
och ger dem visans lekande röst:
låt gå, det är också ett värv.
Men klingar det fram ur min dikt någon gång
en låt av stormsus och vattusprång,
en tanke manlig och djärv,
finns där lärkspel och vårljus från fattig hed
och suckar ur milddjup skog -
ni har sjungit det tyst genom många led
vid yxans klang, bakom fora och plog.

Erik Axel Karlfeldt

GOD JUL
&
GOTT NYTT ÅR
önskar
Styrølsen

